

Jo Timmermans zet Bossche collectie te kijk

Op korte termijn kan 's-Hertogenbosch een prachtige aanwinst tegemoet zien: een prentenmuseum. Een initiatief van Jo Timmermans die in een pand naast Kunsthandel Borzo in de Verwersstraat, de Bosschenaar wil laten delen in de historische rijkdom van zijn verzameling stadsplattegronden, belegeringskaarten en prospecten, zo tussen de 300 en 400 in getal. Aangevuld nog met een collectie van het Bossche werk van Hendrik de Laat. Dit alles in 'huiskamersfeer' want het prentenmuseum wil laagdrempelig zijn.

Jo Timmermans is zakenman van huis uit, niettegenstaande hij wis- en natuurkunde heeft gestudeerd. Maar liever identificeert hij zich als autodidact op het gebied van de Brabantse en in het bijzonder de Bossche cultuur. Wat – 'van huis meegekregen' – is ontstaan als hobby, het verzamelen van stadsplattegronden, prospecten en 'alles wat met Den Bosch te maken heeft', heeft er toe geleid dat hij zich nu collectioneur mag noemen, gespecialiseerd in stadsplattegronden en -aangezichten van 's-Hertogenbosch vanaf de zestiende eeuw. Daarnaast verzamelt hij werk – 'alleen origineel werk' en 'alleen Den Bosch' – van Hendrik de Laat, op de eerste plaats etser, maar schilder en aquarellist bovendien. De heer Timmermans is 'de mooie stad met haar rijke historie' zeer toegedaan, maar wel met beide benen op de grond: 'We moeten niet te veel pretenties willen hebben. Wat we bezitten moeten we vooral koesteren en de afzonderlijke parels als Museum Slager, Bouwloods, Prentenkabinet, etcetera, rijgen tot een mooi cultureel snoer. Wil je bezoekers langer vasthouden in de stad, dan heeft een culturele wandeling langs musea en bezienswaardigheden de voorkeur boven clustering.'

Omdat zijn hobby uit de hand is gelopen – 'zo gaat dat vaak met hobby's' – blijkt zelfs een toch ruim bemeten pand in de binnenstad, waar hij woont, te klein om alle stukken – alleen al aan stadsplattegronden en prospecten – te herbergen. 'Daar komt bij dat ik zou willen dat meer mensen ervan kunnen genieten. Zo is het besluit geboren om het werk permanent ten toon te stellen in een museale omgeving.'

Die museale omgeving vond de heer Timmermans na lang zoeken letterlijk om de hoek. Hij noemt het een geluk dat de Kunsthandel Borzo enige tijd geleden een deel van haar kolossale pand in de Verwersstraat heeft afgestoten, dat 'een ideale plek' is bevonden om er het prentenmuseum te vestigen. Timmermans: 'De ligging van het prentenmuseum in de culturele driehoek van Verwersstraat met z'n Noordbrabants Museum en de Sint-Jan met in de onmiddellijke nabijheid het Museum Slager, en daaromheen alle bezienswaardigheden van de binnenstad, is uitermate belangrijk.'

Prentenboek

Het prentenkabinet mag beslist uniek worden genoemd. In de verzameling cartografie en prospecten zitten tal van kaarten die noch in het Stadsarchief van 's-Hertogenbosch, noch bij de Katholieke Universiteit Brabant voorkomen. Bij de stadsplattegronden vindt men de bekende namen als De Wit, Blaeu, Hondius, Covens en Mortier. Verder belegeringskaarten en schilderijen van Vertin (zie omslag voorzijde), Slager, Ten Hove, Boschboom e.a. Bij het verzamelen van Bosch oeuvre viel de heer Timmermans ook de collectie van Bosch werk van de bekende familie Rits ten deel. In deze schenking o.a. de statige portretten van de grootouders van wijlen Hans Rits, de laatste van drie generaties notarissen, geschilderd door Piet Slager.

Aan de realisering van het prentenmuseum wordt nog een extra dimensie toegevoegd in de vorm van een prentenboek, waaraan momenteel door Ineke Kuyer (werkzaam bij de 'Bibliotheek en Atlas' van het Bossche Stadsarchief) met medewerking van Ton Kappelhof (Instituut Ned. Geschiedenis, eerder Stadsarchief 's-Hertogenbosch) de laatste hand wordt gelegd. Een prachtig gebonden boekwerk in kleurendruk (uitgave Waanders), waarin het ontstaan van de kaarten, specifiek het ontstaan van Bos-

Zicht op de stad vanaf de huidige Hekellaan. Aquarel door Bartholomeus Johannes van Hove (Den Haag, 1790-1880). Op de voorgrond rechts het voormalige Bethaniëklooster. Daarachter het St. Jacobskerkhof. Van dezelfde schilder is nog een ander, sterk hierop gelijkend gezicht bekend uit 1851. (Collectie en foto: J. Timmermans)

Kaart van de aanvalslinies bij het beleg van 1629. Ingekleurde 17e-eeuwse kopergravure, van onbekende maker. (Collectie en foto: J. Timmermans)

sche kaarten, de verschillen in kaarten en andere wetenswaardigheden uit de doeken zullen worden gedaan. Jo Timmermans is behalve Ineke Kuyer en Ton Kappelhof, zowel het hoofd Dienstverlening van het Stadsarchief, Rob van de Laar en de conservator van het Noordbrabants Museum, Charles de Mooij, 'ontzettend dankbaar voor de hulp die ze boden, inzonderheid voor de antwoorden op de vele vragen'.

Het verschijnen van het boek is bepalend voor de officiële opening van het prentenmuseum. Timmermans: 'De fysieke oplevering van de verbouwing zal medio december geschieden, maar de feitelijke opening van het prentenmuseum hangt af van de verschijning van het boek. Het een is onlosmakelijk verbonden met het ander.'

Oude staat

Naar ontwerp van het architectenbureau Teering-v.d.Vliet, uitgevoerd door Bouwbedrijf Moonen, heeft met name de voorgevel van het perceel Verwersstraat 17-19 een enorme gedaantewisseling ondergaan, waarbij het pand is weergekeerd in de staat zoals de huizen in de negentiende eeuw in de Verwersstraat waren. De grote, in marmer gevatte glazen pui, 'die wel paste bij Kunsthandel Borzo, maar niet bij een prentenmuseum, heeft plaats gemaakt voor een prachtige natuurstenen voorgevel, waarmee het pand het karakter heeft gekregen dat bij deze collectie past'. In z'n historische trant onderscheidt Verwersstraat 19 zich nu duidelijk van Borzo. 'Dat is alleen maar plezierig, omdat het om duidelijk gescheiden zaken gaat, die nochtans uitstekend naast elkaar passen.' Aan het interieur hoefde weinig te worden gedaan. 'Het is een kwestie van alles in de oude staat terugbrengen met behulp van lijsten en deuren in oude stijl, enz.' Verder zal de aankleding bestaan uit geel en rood brokaat wandtextiel. Op de verdiepingen komt vloerbedekking in twee kleuren, terwijl beganegronds de bestaande stenen vloer gehandhaafd blijft, voorzien van Perzische tapijten om de huiselijke sfeer die de initiatiefnemer van het Prentenkabinet voor ogen staat te benadrukken.

Verbeelding

De begane grond zal hoofdzakelijk de afdeling cartografie en prospects omvatten. De beide verdiepingen zullen volledig worden ingericht met Bossche etsen, tekeningen, schilderijen en aquarellen van Hendrik de Laat. De inrichting hiervan zal geschieden in overleg met de zoon Wim de Laat en zijn vrouw Ria, voorheen van Kunsthandel de Laat, die vanzelfsprekend zeer ingenomen zijn met dit perspectief. Om de blijvende nalatenschap van Hendrik extra reliëf te geven, zullen naast allerlei attributen van deze puur Bossche kunstenaar ook unieke etsplaatjes en koperplaten te zien zijn in authentieke vitrines. Van het succes van deze collectie is de heer Timmermans bij voorbaat overtuigd. 'Voor vele Bosschenaren

zullen de tentoongestelde werken van De Laat tot de verbeelding spreken. Alleen al de collectie schetsen, inclusief het schetsboek, die hij maakte voor het verdwijnen van de Tolbrug – die typische oude Bossche volkswijk die in de wandeling De Pijp heette – zijn historisch.'

Op initiatief van Timmermans zal behalve het boek van Ineke Kuyer over de prentencollectie medio 2001 ook 'een unieke kleurenitgave het licht zien over het Bossche werk van Hendrik de Laat'.

Intussen wordt nog nagedacht of en hoe in dit prentenmuseum ook het werk – tekeningen en schilderijen – van die andere bekende Bossche kunstenaar, Herman Moerkerk, een plaats kan worden gegeven. Dit naar aanleiding van de oproep die de enige nog levende dochter van Moerkerk, mevrouw Kamerbeek-Moerkerk, vorig jaar deed bij de opening van de alom gewaardeerde Moerkerk-tentoonstelling in het toen jubilerende Jeroen Bosch College. Een oproep, waaraan de Bossche burgemeester A. Rombouts een aanbeveling toevoegde richting Timmermans, die namelijk ook nogal wat werk van Moerkerk blijkt te bezitten. Deze staat daar positief tegenover, 'maar hoe een en ander vorm te geven wordt nog bezien'. De eerste gesprekken met mevrouw Kamerbeek hebben inmiddels plaatsgehad.

Toekomst

Timmermans spreekt veelal van 'we' en 'ons'. Daarmee bedoelt hij niet alleen zichzelf en zijn partner Gerdy, maar ook zijn kinderen Henk en Maria, die beiden sinds kort in 's-Hertogenbosch wonen. De heer Timmermans is erg blij met de participatie van zijn kinderen in de stichting die het prentenmuseum zal beheren, omdat zij de eerst geroepen zijn om zijn levenswerk voort te zetten. Met de liefde die zij van huis uit hebben meegekregen, zijn ze zelf ook actief mee gaan verzamelen, waarbij hun gerichtheid op de twintigste eeuw vader Timmermans bijzonder deugd doet, omdat hij daarmee immers zijn werk niet alleen voor de toekomst veiliggesteld, maar ook gecontinueerd weet.

'Wij verzamelen tot en met de negentiende eeuw, terwijl de kinderen de twintigste eeuw oppikken, zodat het museum meegroeit met de historie van de stad.'

Het perceel Verwersstraat 17-19 dat thans als prentenmuseum een nieuwe toekomst begint, zal *Het wapen van Cleve A° (1610)* gaan heten, blijkens Jhr. Mr. A.F.O. van Sasse van Ysselt, de beschrijver van *De voornamen huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch* de laatst bekende naam van het pand. Deze naam zal op de bovenste lijst van het prentenmuseum worden aangebracht. Op de middenlijst komt te staan *Bibliotheca Cartographica Buscoducensis*, alsmede de zinspreuk *Nascitur Domicili Amor Cognitacione*, hetgeen zoveel wil zeggen als: je leert de liefde voor de stad door het verleden te kennen.